

ویژه نامه مجله ایرانی اخلاق و تاریخ پزشکی ایران، سال ۱۴۰۳ یازدهمین کنگره سالیانه اخلاق و پزشکی ایران و هشتمین کنگره اخلاق پرستاری ایران

سخنرانی

قطع رابطه‌ی مالی پزشک و بیمار، راه‌حل عمده‌ی چالش‌های اخلاق سلامت

محسن رضائی آدریانی^{*۱}

چکیده

یکی از چالش‌های مهم در ارتباط گیرنده و ارائه‌کننده خدمت سلامت، مسائل و ارتباط مالی است. این ارتباط به دو گونه‌ی مستقیم یا غیرمستقیم است. در ارتباط مستقیم مالی گیرنده و ارائه‌کننده خدمت سلامت، معضلات اخلاقی متعددی پدید می‌آید که دریافت وجه خارج از تعرفه (زیرمیزی)، سهم‌خواهی، ارجاع به خود، ارجاع بیجا، تقاضای القایی، بستری و جراحی غیرضروری، از آن جمله هستند. در شیوه‌ی ارتباط غیرمستقیم، بخشی اندک از هزینه‌ی خدمات سلامت بر عهده‌ی گیرنده‌ی خدمت است و نهاد واسط (بیمه یا وزارت بهداشت) عمده‌ی این هزینه را پرداخت می‌کند. وجود نظام پزشکی خانواده، همراه با سطح‌بندی و ارجاع دقیق و صحیح، تکمیل‌کننده‌ی شیوه‌ی ارتباط غیرمستقیم مالی است. در چنین حالتی این امکان وجود خواهد داشت که تعرفه‌ی خدمات، مطابق با هزینه‌ی تمام‌شده باشد و تعرفه‌ها به اصطلاح «واقعی» شوند. در این صورت، برای بسیاری از معضلات اخلاقی پیش‌گفته، زمینه‌ای برای بروز و ظهور وجود نخواهد داشت. در نظام سلامت کنونی، نمونه‌های موجود قطع ارتباط مستقیم مالی و نظام ارجاع، گویای چنین امکانی است. قانون بیمه‌ی تصادفی (ماده‌ی ۹۲ برنامه‌ی چهارم توسعه)، پزشک خانواده‌ی کمیته‌ی امداد امام(ره)، از جمله‌ی این نمونه‌ها هستند. در مراکز درمانی که محل ارجاع بیماران مصدوم هستند، کارکنان باسابقه که قبل و بعد از اجرای قانون بیمه‌ی تصادفی را در تجربه‌ی زیسته‌ی خود دارند، به‌روشنی به تفاوت آشکار قبل و بعد از اجرای این قانون اذعان دارند. مطالعات انجام‌شده هم به این موضوع اشاره دارند.

واژگان کلیدی: رابطه مالی، پزشک و بیمار، نظام ارجاع، پزشک خانواده، بیمه.

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۵/۱۴

۱. دانشیار، عضو هیأت علمی، گروه فلسفه و اخلاق سلامت، دانشکده سلامت و دین، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، جمهوری اسلامی ایران.

نویسنده مسئول:

Email: mrezaie@muq.ac.ir

مجله سالیانه
اخلاق پزشکی و پرستاری ایران

Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine, 2025, Vol. 17, Supplement 11th Annual Iranian Congress of Medical Ethics and 8th Nursing Ethics Congress

Oral Presentation

Cutting the Financial Relationship Between Doctor and Patient: A Key Solution to Health Ethics Challenges

Mohsen Rezaei Adaryani*¹

Published: 05 August 2025

1. Associate Professor, Spiritual Health Research Center, Qom University of Medical Sciences and Health Services, Qom, Iran.

**Corresponding Author
Email: mrezaie@muq.ac.ir*

Abstract

The relationship between healthcare providers and patients is often marred by financial issues, which present significant ethical challenges. These financial interactions can be categorized into direct and indirect communications, both of which give rise to various ethical dilemmas. In direct financial communication, issues such as under-the-table payments, fee splitting, self-referral, inappropriate referrals, induced demand, and unnecessary surgeries or hospitalizations are prevalent. These practices compromise the ethical standards of medical care. On the other hand, indirect financial communication occurs when a small portion of the healthcare cost is paid by the patient, while the majority is covered by intermediary institutions like insurance companies or the Ministry of Health. The family physician system, with accurate patient referrals and cost management, supports this model. Under such a system, service tariffs align with actual costs, creating "real" tariffs, and reducing opportunities for many ethical challenges to arise. The current health system provides practical examples of the disconnection of financial relationships, notably through policies such as the Accident Insurance Law (Article 92 of the Fourth Development Plan) and the family physician system within the Imam's Relief Committee. Health centers involved in treating injured patients and staffed with experienced personnel have observed and reported significant improvements following the implementation of the Accident Insurance Law, highlighting the positive impact of financial disconnection on healthcare ethics. This study demonstrates that cutting financial ties between doctors and patients, through indirect financial communication models and accurate referral systems, is an effective solution to addressing a wide range of ethical challenges in healthcare.

Keywords: Financial relationship, Physician-patient, Referral system, Family physician, Insurance.

